

MỘT SỐ GIẢI PHÁP NÂNG CAO BỒI DƯỠNG HỌC SINH GIỎI MÔN ĐỊA LÍ 12

I. Đặt vấn đề:

Đảng ta xem việc chọn nhân tài, bồi dưỡng nhân tài là 1 phần quan trọng trong quốc sách phát triển con người, điều đó được thể hiện qua việc dạy và học trong các nhà trường. Nghị quyết TW2 khóa VIII đã chỉ rõ “Việc bồi dưỡng học sinh giỏi là nguồn nhân tài cho đất nước được các nhà trường THPT đặc biệt quan tâm và mọi giáo viên phổ thông đều có nhiệm vụ phát hiện và bồi dưỡng học sinh giỏi”. Việc tổ chức bồi dưỡng học sinh giỏi và thi học sinh giỏi nhằm : “Động viên khích lệ những học sinh và giáo viên trong dạy và học, góp phần thúc đẩy việc cải tiến, nâng cao chất lượng giáo dục, đồng thời phát hiện những học sinh có năng khiếu để tiếp tục bồi dưỡng ở cấp học cao hơn nhằm đào tạo nhân tài cho đất nước”. Như vậy đào tạo bồi dưỡng học sinh giỏi là vấn đề cần thiết và cấp bách bởi vì hơn lúc nào hết đất nước đang cần những con người tài năng đón đầu tiếp thu những thành tựu khoa học mới, công nghệ hiện đại để phát minh ra những sáng kiến đáp ứng những yêu cầu của công cuộc đổi mới hội nhập đất nước hiện nay. Bồi dưỡng học sinh giỏi ở bậc THPT là phát huy hết khả năng phát triển “tiềm tàng” của học sinh, là tạo nguồn học sinh giỏi cho các cấp học tiếp theo, thực hiện chiến lược “bồi dưỡng nhân tài cho đất nước”. Mặt khác kết quả bồi dưỡng học sinh giỏi là một tiêu chí không thể thiếu để đánh giá năng lực chuyên môn của của giáo viên và sự phát triển của các nhà trường, mỗi học sinh giỏi không chỉ là niềm tự hào của cha mẹ, của thầy cô giáo mà còn là niềm tự hào của cả cộng đồng.

Xong để có được sản phẩm học sinh giỏi ở các môn nói chung và môn Địa lí nói riêng, người giáo viên phải dày công nghiên cứu, trang bị cho học sinh về phương pháp học tập, về kiến thức kỹ năng tốt nhất phù hợp với từng đối tượng học sinh và từng địa phương.

Chính vì thế trong những năm học gần đây, các đội tuyển học sinh giỏi của trường nói chung và đội tuyển học sinh giỏi môn Địa lí nói riêng luôn đạt được thành tích cao trong các kỳ thi học sinh giỏi cấp tỉnh. Để đạt được kết quả như trên, tôi đã đúc rút được một số kinh nghiệm trong việc nâng cao chất lượng bồi dưỡng học sinh giỏi môn Địa lí và đã đạt được kết quả trong quá trình giảng dạy. Tôi xin đưa ra ***“Một số giải pháp nâng cao chất lượng bồi dưỡng học sinh giỏi môn Địa lí 12”***

II. Thực trạng của vấn đề:

Thuận lợi:

- BGH nhiệt tình chỉ đạo quyết liệt trong công tác bồi dưỡng HSG.
- Trường có cơ sở vật chất khang trang, trang thiết bị phục vụ tương đối đầy đủ.
- Giáo viên có trình độ chuyên môn vững vàng, có nhiều kinh nghiệm trong công tác bồi dưỡng HSG nhiều năm.

– Một số em học sinh ngoan, có tính tự giác cao trong quá trình ôn tập

Khó khăn:

Về phía nhà trường:

– Chất lượng HSG hằng năm chưa bền vững.

– Nguồn kinh phí khen thưởng cho giáo viên bồi dưỡng; GVG; HSG hằng năm còn hạn chế.

Về phía giáo viên:

– Đầu tư nghiên cứu và thời gian tập trung bồi dưỡng có phần hạn chế.

Về phía phụ huynh:

– Một số ít phụ huynh chưa thực sự quan tâm, tạo điều kiện đến học tập của con em mình.

– Phụ huynh phần lớn ở nông thôn, điều kiện kinh tế còn khó khăn.

Về phía học sinh:

- Đầu vào học sinh còn thấp, phần lớn các em học tốt đều tập trung học khối A nên khi lựa chọn các em để ôn thi HSG các em lo ngại mất nhiều thời gian và mất bài vở trên lớp nên một số em không muốn tham gia bồi dưỡng học sinh giỏi.

– Một số học sinh tham gia học bồi dưỡng chưa cố gắng nhiều.

Nguyên nhân:

– Nhận thức của một số phụ huynh về công tác bồi dưỡng chưa cao, còn xem môn Địa là môn phụ.

– Việc thực hiện các chính sách khen thưởng cho GV, HS chưa đủ để khuyến khích, tạo động lực trong công tác bồi dưỡng của GV.

III. Giải pháp:

1. Phát hiện, lựa chọn học sinh giỏi và thành lập đội tuyển

- Trong công tác bồi dưỡng học sinh giỏi người thầy đóng vai trò quan trọng nhưng học sinh là yếu tố quyết định sự thành công. Thông thường những em có tố chất thông minh, học lực khá – giỏi bao giờ cũng đăng kí học khối A, B. Còn phần lớn HS học khối C thì không có tư duy tổng hợp các vấn đề nhạy bén như các em khối A, B mà môn Địa ngoài các kiến thức lí thuyết thì các em phải có tư duy tốt mới có thể làm tốt được.

- Đối với bản thân tôi, cứ vào đầu mỗi năm học tôi khảo sát và ghi chép kết quả học tập của những em học sinh có thành tích học tập khá – giỏi đặc biệt là học sinh để lựa chọn và vận động các em tham gia vào đội tuyển học sinh giỏi môn Địa lí của trường.

- Bên cạnh đó, tôi còn sự thăm dò ý kiến của giáo viên chủ nhiệm và giáo viên bộ môn. Giáo viên chủ nhiệm là người gần gũi, người có sự quan tâm sâu sát học sinh nhất, họ có

thể hiểu rõ tường tận về năng lực học tập của các em học sinh, giúp đỡ động viên các em tham gia đội tuyển. Bên cạnh đó tôi cũng cần phải tham khảo ý kiến của các giáo viên bộ môn để tìm hiểu năng lực học tập của học sinh ở các môn học khác, kể cả các môn tự nhiên. Một học sinh giỏi môn Địa lí thì các em cũng học giỏi các bộ môn khác, nhất là các môn tự nhiên.

2. Xây dựng kế hoạch bồi dưỡng đội tuyển 1 cách khoa học, đúng hướng và có hiệu quả.

- Xây dựng chương trình bồi dưỡng

+ Giáo viên phải lên kế hoạch cụ thể về: thời gian bồi dưỡng, nội dung, số lượng học sinh bồi dưỡng; chỉ tiêu phấn đấu đạt giải và bản thân phải thực hiện nghiêm túc theo kế hoạch.

+ Giáo viên bồi dưỡng nên biên soạn tài liệu theo từng chuyên đề của nội dung bồi dưỡng học sinh giỏi môn Địa lí vì đây là biện pháp mang tính bền vững đối với công tác bồi dưỡng học sinh giỏi. Từ thực tế kinh nghiệm bồi dưỡng những năm qua cho thấy nội dung bồi dưỡng học sinh giỏi Địa lí 12 tập trung chủ yếu chương trình Địa lí 12 và lớp 11 (phần kĩ năng) gồm các chuyên đề sau:

- Chuyên đề 1: rèn luyện kĩ năng Địa lí (nhận dạng biểu đồ, tính toán và nhận xét bảng số liệu, biểu đồ).

- Chuyên đề 2: Địa lí tự nhiên.

- Chuyên đề 3: Địa lí dân cư.

- Chuyên đề 4: Địa lí ngành kinh tế

3. Rèn luyện kỹ năng tự học, tự đọc tài liệu, khai thác kiến thức cho học sinh

- Giáo viên cần nhấn mạnh và giúp học sinh hiểu rõ hơn kết quả các bài thi chủ yếu là do quá trình tự ôn tập, tự nghiên cứu của các em quyết định, giáo viên chỉ là người định hướng, giúp đỡ. Điều này cũng phù hợp với tinh thần đổi mới phương pháp dạy học, lấy học sinh làm trung tâm hiện nay. Do đó, học sinh cần phải có thái độ và hành vi học tập tích cực, chủ động tự học, tự nghiên cứu để lĩnh hội kiến thức, phát huy tính sáng tạo trong việc học tập ngay từ đầu. Có như vậy, các em mới biến được các kiến thức trong sách giáo khoa, sách tham khảo và các kiến thức do thầy cô hướng dẫn thành kiến thức của mình; đồng thời có khả năng xử lí thông minh các dạng câu hỏi khác nhau, các yêu cầu khác nhau trong đề thi. Rèn luyện kĩ năng tự học là con đường mà người giáo viên đưa học sinh của mình đến với chân lí khoa học bằng chính hoạt động của họ. Nó giúp học sinh đào sâu, củng cố kiến thức và phát triển toàn diện cho các em. Kỹ năng tự học cũng là công cụ thiết yếu để các em có thể học tập suốt đời.

- Sau khi học sinh đã nắm vững kiến thức cơ bản, giáo viên cần giúp các em có cái nhìn khái quát nhất. Đây là việc làm quan trọng vì khái quát hóa sẽ giúp các em hình dung được toàn bộ chương trình, nắm được kiến thức một cách hệ thống toàn diện và có khả năng làm các câu hỏi tổng hợp một cách nhanh nhất, linh hoạt nhất.

4. Chấm, sửa lỗi và rèn luyện kĩ năng làm bài cho học sinh

- Sau mỗi bài kiểm tra hoặc bài thi thử do nhà trường tổ chức tôi thường chấm chữa cho

học sinh rất cẩn thận, tỉ mỉ, rút được ra ưu điểm bài làm của học sinh để kịp thời động viên, khích lệ học sinh. Tuy nhiên tôi cũng rút kinh nghiệm sâu sắc cho học sinh những hạn chế, những lỗi sai mà các em mắc phải.

- Đề thúc đẩy các em làm bài tích cực, có hiệu quả và nộp bài đúng hạn, giáo viên phải giữ đúng hẹn giao đề, chấm bài, trả bài để các em biết kết quả và kịp thời rút kinh nghiệm. Nhưng nếu chỉ chấm chữa thôi thì chưa đủ vì bài làm của các em thường rất lủng củng, không biết cách diễn đạt, viết dài và lan man, không cô đọng trọng tâm. Vì vậy khi chấm chữa kĩ lưỡng, tôi đều phát đáp án chi tiết và yêu cầu các em sau khi xem bài rút kinh nghiệm những sai sót thì phải nhớ kĩ.

- Trong các buổi ôn luyện hàng tuần, ngoài hình thức kiểm tra viết, tôi còn tiến hành kiểm tra vấn đáp của các em đối với những mảng kiến thức cần phải thuộc, nhớ, qua đó đánh giá thực lực của các em, đồng thời có thể giải đáp những thắc mắc mà các em đưa ra....

5. Một số yêu cầu đối với học sinh trong quá trình ôn tập

- Phải nắm vững toàn bộ chương trình, đây là yêu cầu đầu tiên và quan trọng nhất vì đề thi học sinh giỏi chỉ xoay quanh chương trình địa lí phổ thông.

- Nắm vững sách giáo khoa kết hợp với sách tham khảo và cập nhật các tin tức thời sự. Trong đó sách giáo khoa là tài liệu ôn tập chính vì người ra đề thi buộc phải bám sát chương trình bộ môn được thể hiện cụ thể qua nội dung sách giáo khoa. Tuy nhiên, để ôn tập và làm bài thi đạt kết quả tốt, ngoài sách giáo khoa cần tham khảo thêm các tài liệu khác. Có như vậy, bài thi mới thể hiện được kiến thức mở rộng, biết liên hệ thực tế và đạt được kết quả cao. Song cần lưu ý, phải biết chọn lọc tài liệu tham khảo và có phương pháp đọc khoa học, tránh tham lam, ôm đồm, đọc nhiều, học nhiều, đưa nhiều kiến thức không trọng tâm làm bài thi lan man, dàn trải.

- Không được học tủ (chỉ ôn những phần được cho là quan trọng, không ôn những phần khác), vì học sinh học tủ sẽ không thể có cái nhìn khái quát, toàn diện và hệ thống về các vấn đề địa lí, thêm nữa đề thi có thể ra vào những phần không ôn tập dẫn đến kết quả bài làm không cao.

- Nội dung ôn tập phải được sắp xếp theo từng vấn đề, từ khái quát đến cụ thể, từ chuyên đề tự nhiên, đến dân cư và kinh tế. Các chuyên đề này chúng có mối quan hệ chặt chẽ với nhau

- Ngoài có kiến thức đúng, đủ, rộng, sâu cần phải biết trình bày tốt. Một bài thi tốt luôn phải đảm bảo cả về mặt nội dung và hình thức.

6. Tranh thủ sự đồng thuận của các lực lượng giáo dục trong và ngoài nhà trường.

- Trong thực tế có người cho rằng: bồi dưỡng học sinh giỏi là trách nhiệm của giáo viên được nhà trường phân công. Điều đó chỉ đúng một phần nhất định. Vì để công tác bồi dưỡng học sinh giỏi đạt hiệu quả cao cần có sự hỗ trợ đặc lực của các đồng chí giáo viên trong tổ chuyên môn, sự chỉ đạo sát sao của Ban giám hiệu, sự quan tâm đồng tình, động viên khích lệ của phụ huynh học sinh và các giáo viên trong trường tạo điều kiện giúp đỡ.

IV. Kiến nghị:

Đối với Sở GD và ĐT: hằng năm cần tổ chức các đợt hội thảo chuyên đề báo cáo kinh nghiệm về công tác bồi dưỡng học sinh giỏi để giáo viên có điều kiện học hỏi lẫn nhau.

Đối với các trường THPT:

- Tiếp tục quan tâm, có chế độ ưu đãi thực sự xứng đáng đối với giáo viên bồi dưỡng học sinh giỏi.

- Không ngừng yêu cầu giáo viên tự học, tự bồi dưỡng để nâng cao năng lực chuyên môn, tích cực đổi mới phương pháp giảng dạy để nâng cao năng lực học của trò và năng lực sư phạm của thầy.

V. Kết luận vấn đề

Bồi dưỡng HSG trong các nhà trường là vấn đề cấp thiết và cấp bách trong giai đoạn hiện nay. Việc chú trọng mối quan hệ nhà trường, gia đình, học sinh đã thúc đẩy nâng cao hiệu quả bồi dưỡng học sinh giỏi. Từ đó, nâng cao chất lượng giáo dục và đào tạo nguồn nhân lực có chất lượng cao đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa và hội nhập quốc tế của đất nước trong thời kỳ đổi mới.